

"לבניינה של תורה" – חלק שסז

שיחה שנמסרה בביהמ"ד כפי מו"ר ראש הישיבה, הרב ברוך ויזר שליט"א

"הַשָּׁמַיִם נִפְשָׁנוּ בְּהַיִּים"

שיחה בימי מגיפת הקורונה (*)

נכנסתי למלחמה כבחור בשיעור ה', בעיצומה של הדילמה על המשך דרכי לקראת ה'ציאה לחיים'. באותם ימים נטיתי לעכב את יציאתי ללימודים אקדמאים בשנה אחת של שיעור ו', שהיא אכן שנה משמעותית, שנה שבה ישנה לראשונה בחירה בלימוד תורה מרצון וללא אילוץ מסגרת כלשהי. זו הייתה שאיפתי באותם הימים, ולא יותר מכך.

ביום שלישי בצהריים, ברגעים אלו ממש, נכנסנו לטנקים שלנו בקרית שמונה. הטנקים נלקחו לשם מוקדם יותר על מובילי טנקים, ואילו אנו הגענו באמצעות אוטובוסים. מיד עם כניסתנו לטנקים קיבלנו התרעה על "התקפה צהובה", כלומר התקפת אב"כ. לראשונה בחיי הוצאתי מסכת אב"כ תקנית מאריזתה וחבשתי אותה, והיה עליי להתרגל לנשום במצב זה. הפעם כבר לא מדובר בעוד תרגול. במשך כחצי שעה היה עלינו להישאר כשהמסכה על פנינו. הייתה אז הרגשה של קצת לחץ, אולי אפילו של קצת פחד. התקפת אב"כ אינה דבר של מה בכך. מעין הרגשה זו חווינו בראשיתו של משבר הקורונה, בימים בהם המגיפה התפשטה בן לילה במימדי ענק. ביום שישי עוד גיבשנו תכנית יחד עם הר"מים לקראת החזרה לישיבה לימים של התעלות, ולפתע במוצאי שבת התבשרנו שעלינו

"אוֹדָה ה' בְּכָל לַיְלָה בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה" האירועים שהתרחשו בתאריכים אלו לפני שלושים ושמונה שנים התרחשו באותם ימי השבוע בהם תאריכים אלו חלים בשנה זו. שלושים ושמונה שנים הן שני מחזורי "גו"ח אדו"ט" של שנות העיבור בני תשע עשרה השנים, ובכל מחזור הימים חוזרים חלילה.

בשבת "בהעלותך" לפני שלושים ושמונה שנים התנקשו בחיי של מר שלמה ארגוב, שכיחן אז כשגריר הישראלי בלונדון. דבר זה גרר החלטה של ממשלת ישראל לצאת למלחמה בקיני המחבלים ששרצו בדרום לבנון. בשלב הראשון הכוונה

הייתה להיכנס רק לעומק של ארבעים קילומטרים, אך מהלך הלחימה התגלגל והתפשט. ביום ראשון בבוקר הגענו לישיבה במטרה ללמוד, אך כבר בלילו של אותו יום מצאתי את עצמי – יחד עם כל בני שיעור ה' של ישיבת 'הכתל' – מגויס למלחמה. בשעות אלו נכנסנו, בחורים צעירים בשיעור ה', לשבוע לחימה מטלטל ביותר הממשיך להטיל את צילו על כל חיינו. חלק מהיוצאים מבית מדרש זה לא שבו לביתם מאותו יום ראשון. אחרים, בני ישיבות אחרות, נותרו עדיין בחזקת נעדרים. אני נמנה על אותם שזכו שהקב"ה בחסדיו שם את נפשם בחיים.

עלינו לפקוח
את העיניים והלב
ולגלות בעצמנו
את הכוחות האדירים
הנובטים בתוכנו

"כי חלצת נפשי ממוות"

בשעה תשע ועשרה בעוד שלושה ימים, כ' בסיוון, יצאנו מהקרב חבוטים, כואבים ומוכים. מתוך שלושים הטנקים שיצאו לקרב רק שמונה עמדו במסדר הסיום. כבר ידענו על חברינו ההרוגים מבין בני הישיבה או הגדוד. עד היום ישנם כאלה החסרים. אני, בחור בשיעור ה', חש את עצמי כלאחר לידה מחודשת. נולדתי פעם נוספת בשיעור ה'. בלילה אחד של קרב, בלילו של יום חמישי, כשהמצב הסתבך עוד יותר, עברתי ניסיון גדול ובגרתי. אמנם הייתי כאוב ובכיתי על חבריי, אולם יחד עם זאת נפשי עברה טלטלה, עברתי ניסיון. האמונה שבקרבי התעצמה – ראינו את הקב"ה, מיששנו אותו. אפילו המג"ד, שבשגרה אינו מאמין, הודה: "אין לי הסבר. אלוקים לחם לנו". ראינו אותו מלווה את צעדינו, כאילו הוא נכנס יחד עימנו למכונת ההנשמה...

מעשה ביהודי מארצות הברית ששוחרר ממכונת הנשמה. בשל העובדה שהרפואה שם היא פרטית הוא התבקש לשלם על הטיפול כחמשת אלפים דולרים. בשומעו זאת הוא החל לבכות בכי נרגש. חברי הנהלת בית החולים חשבו שהוא בוכה בשל אי-יכולתו לעמוד בתשלום והציעו לו לפרוס את המחיר לתשלומים. הוא דחה את הצעתם והסביר להם שלא על כך הוא בוכה וביכולתו לשלם את מלוא התשלום גם בפעם אחת: "אני בוכה על כך שאתם הנשמתם אותי במשך חמישה ימים, ואילו הקב"ה מנשים אותי כבר שבועים שנה בחינם! עד כמה עליי להודות לו על כך!".

ניסיון קשה ומטלטל זה שחוויתי באותו לילה נורא של לחימה גרם לי לחשוב פעם נוספת על משמעות החיים ועל מה שאני מתכוון לעשות בהם, ואכן נהגתי אחרת.

"צִרְפָּה בְּלִיּוֹתַי וְלִבִּי"

שואל מו"ר הרב יעקב כץ שליט"א: מה מובנה של התפילה אותה אנו מתפללים בכל יום: "וְאֵל תְּבַיְאֵנוּ... וְלֹא לַיְדֵי נַסְיוֹן, וְלֹא לַיְדֵי בְּיֹזֵן" – והלוא עיקר מהותם של החיים היא הניסיון שבהם, כפי שאומר ה'מסילת ישרים': "כי כל עניני העולם בין לטוב בין לרע הנה הם נסיונות לאדם... עד שנמצאת

לסגור את הישיבה. כולנו נקלענו ללחץ! החלו ימים בהם נאסר עלינו לצאת מהבתים, והיה עלינו לשקול אם ומתי לצאת לרכוש מצרכים וכדומה.

"גַּם כִּי אֶלֶף בָּגִיא צְלֻמוֹת"

יום למחרת, בשעה זו, כבר היינו לאחר שהתפללנו את התפילה לפני יציאה לקרב, שהייתה מרגשת מאוד והסתיימה בריקוד של 'הסדרניקים'. בשעה אחת כבר עלינו על הטנקים והיה עלינו להיכנס ללבנון. כשכבר כולנו נמצאנו בתוך התאים מוכנים ודרוכים, חבושים בקסדות השריונאים, התקבלה לפתע הוראה על דחיית הפעולה. בשעה ארבע כבר ביצענו את המשימה – רמסנו בזחל"ם את גדר הגבול ונכנסנו ללבנון. אם ניתן להשוות זאת למאורעות ימינו ניתן לומר שהתחושה הייתה דומה להרגשתה של משפחה או ישיבה המתבשרת שאותר בקרבה חולה בקורונה. במצב כזה כולם נכנסים ללחץ וחוששים מלהגיע. חוששים מהלא-נודע.

בחלוף יום נוסף, בדיוק בשעה זו, אני נדרש לראשונה בחיי להיות שותף בלחימת-אמת ובירי חי בעומק לבנון תחת הפגזה ארטילרית עזה. כעת כבר איננו יורים על מטרות דמה כמו באימונים, כעת אנו מתמודדים עם הפגזותיהם של הסורים המפציצים את הדרך המפותלת. הפגזה זו שללה מאיתנו את היכולת לנסוע קדימה או אחורה. הפגזים נחתו במרחק קצר מאיתנו, כעשרות מטרים בודדים, ואנו היינו חסרי אונים. הטנק רעד מרעם הפגזים ורק בנס ובחסדי שמיים הוא לא נפגע. מצב זה נמשך עד שהגיע דחפור D9 של חיל ההנדסה ופינה עבורנו את הדרך.

ייתכן שהרגשה זו שחווינו באותן שעות בהן לא ידע איש מה יילד הרגע הבא והאם יפגע בנו הפגז, דומה לתחושה כאשר מפנים חולה קורונה לבית מלון או לבית חולים, ואין יודע מה יעלה בגורלו והאם הוא ישוב. כולנו ראינו כיצד ראש "איחוד הצלה" קיבל על עצמו להתחבר למכונת ההנשמה בארצות הברית והוא אינו יודע אם יקום ממיטת חוליו. זהו מצב מפחיד מאוד.

פרשת ”בְּחֻקֵּי”⁴. ישנה מטרה לדברים בהם הקב”ה מנסה את האדם, את העם ואת העולם.

התוודעתי לדברים נפלאים שכתב הרב סולובייצ’יק וברצוני להשליך מהם אלינו לישיבה. הרב סולובייצ’יק כותב ביחס לניסיון העקידה⁵: ”ריבוננו של עולם לא נזקק לניסיון העקידה כדי לדעת מסירות נפשו, אמונתו ואהבתו של אברהם אבינו את הבורא – כל אלה גלויות וידועות לפניו מראש. אלא ביקש הקב”ה שאברהם מעלמא דאיתגליא יתפוס ויוציא לאור את עומק עומקו של אברהם דאיתכסיא ועל ידי כך תיגלה ותיראה לבאי העולם עוצמת דביקותו בבורא העולם”. הביטוי ”עלמא דאיתכסיא” – העולם המכוסה, שאוב מהעולמות הפנימיים, והכוונה כאן לכוחות העלומים הגלומים בכל אחד ואחד מאיתנו. כוחות שאיננו מודעים לקיומם. אנו עוברים את חיינו תוך שימת לב רק ל”עלמא דאיתגליא” שלנו, לביטויי החיים הרגילים שלנו בחיי היום-יום. ”רק על הר המוריה הכיר אברהם את עצמו וראה את עצמו באור חדש; שם על החר הוא גילה לפתע את גודל מסירותו ונאמנותו לבורא העולם”. הגילוי והחידוש הוא לאברהם ולא לקב”ה!

תמיד אנו מדגישים שמטרת הניסיון היא לרומם ולגדל את האדם. מחדד זאת הרב סולובייצ’יק שכוונת הקב”ה בניסיון העקידה הייתה שאברהם יכיר את ”אברהם דאיתכסיא”, את הכוחות המצויים בקרבו פנימה. בעת ניסיון מגלה האדם בקרבו כוחות שלא שיער שהם מפכים בו. הוא מגלה על עצמו שהוא מסוגל לדברים שלא תיארם לעצמו: ללמוד בשמחה ובאהבה; לקחת אחריות ארגונית על סביבתו; לאהוב את כולם.

דברים אלו נכונים כלפי כל אחד, אולם לא רבים מסוגלים להגדיר ולהמליץ זאת. הרב סולובייצ’יק העיד על עצמו עדות אישית ומדהימה: ”פעמים הרבה ניסה אותי הקב”ה כדי לחשוף מתוכי את ’עלמא דאיתכסיא’ שלי. סבלתי הרבה ייסורים והייתי שואל את

המלחמה אליו פנים ואחור. ואם יהיה לבן חיל וינצח המלחמה מכל הצדדין, הוא יהיה האדם השלם?”

מסביר הרב יעקב שליט”א: אנו מבקשים מהקב”ה שעל אף שמהות החיים היא הניסיונות, מכל מקום שלא יביאנו לידי ניסיונות החורגים מניסיונות החיים הרגילים – אל תביאנו למלון קורונה, אל תביאנו למצב שיאלצו להנשים אותנו, אל תביאנו למלחמה.

”וְהָאֱלֹקִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם”

ב”עשרה ניסיונות נתנסה אברהם ועמד בכולם”¹, ואנחנו אוכלים את פירותיהם. הרב הדרי זצ”ל היה חוזר על דברי חז”ל² ש”המאכֶּלֶת”³ בה השתמש אברהם בניסיון העקידה אוכלים כל הדורות.

האם ’אברהם’ של לפני עקדת יצחק נותר כמו שהוא ללא שינוי לאחר העקידה? לכאורה כן. הלוא מה יכול להשתנות בתהליך קצר של מספר דקות? מה יכול להשתנות בגלל ניסיון? חלילה לחשוב כך. אם לאחר ניסיון נשארנו כדוגמת מה שהיינו לפניו הרי שזהו בזבוז גדול. באופן זה הייסורים שחלפו על האדם היו לשווא. הייתכן שאדם חלה, ואפילו הורדם והונשם, ועדיין לא ישתנה בו משהו?

נחשוב באופן יותר מעמיק – לעיתים כאשר הרב מבחין שתלמידיו לא הבינו את השיעור הוא חוזר על השיעור פעם נוספת. כך נוהג גם הקב”ה – כאשר אין מבינים את השיעור אותו הוא מבקש להנחיל לבאי העולם הוא מנסה שוב להבהיר את כוונתו. הוא מביא גל שני, חס ושלום, ואולי אף גל שלישי ורביעי, עד שהשיעור יובן. כך מבואר

¹ אבות, פרק ה, משנה ג

² בראשית רבה, פרשה נו, סימן ג: ”אמר ר’ חנינא: למה נקראת סכין ’מאכלת’? לפי שמכשר אוכלים. ורבנן אמרי: כל אכילות שישראל אוכלים בעוה”ז אינם אוכלים אלא בזכות אותה המאכלת.”

³ בראשית, פרק כב

⁴ ויקרא, פרק כו, פסוקים כז-כח: ”וְאִם בָּזָאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי. וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בְּחַמַּת קָרִי וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם אֲפֹרָא אֲנִי שֹׁבֵעַ עַל חַטְאֹתֵיכֶם.”

⁵ ימי זיכרון, עמודים 224-225

מתגלים בנו כעת כוחות רבים. לשם כך אין צורך לצאת ללבנון, להיות בשדה הקרב ולראות חברים מתים; לשם כך אין צורך שמישהו יחלה. עלינו רק לפקוח את העיניים והלב ולגלות בעצמנו את הכוחות האדירים הנובטים בתוכנו, להקשיב אל הקול הפנימי המהדהד בקרבנו. בכוחן של מחשבות אלו לרוממנו למקום אחר. בכוחן של מחשבות אלו להביאנו לסוג של לידה מחודשת, לחולל בנו מבט מחודש על החיים, ליצור בתוכנו העמקה והפנמה. נראה שזו העבודה שנדרשת מאתנו כעת.

עצמי: על שום מה תובע ריבוננו של עולם ממני שאתייסר כל כך הרבה? לבסוף מצאתי את פשר הדבר: כדי שאכיר את עצמי טוב יותר וכדי שאדע עד כמה קשור אנכי ללימוד התורה."

"תתחדש פנשר נעורכי"

עובר עלינו ניסיון גדול ומתמשך. השבוע הגעתי להכרה פנימית בתוכי, למרות שבעבר לא חשבתי כך, שהמצב אינו עתיד להשתנות בקרוב. מסתבר שזו תהא צורת החיים בתקופה הקרובה. עד מתי? "עד אשר אם שאו ערים מאין יושב", כתשובת הנביא⁶. הדבר יימשך עד שהקב"ה יחליט אחרת. אם הוא ירצה יהיו גם שמונה עשרה גלים, שהרי האנושות איננה יודעת בינתיים כיצד להתגבר על מגיפה זו. נראה שריבוננו של עולם רוצה ללמדנו עיקרון מסוים על ידי בית ספר ארוך-טווח, בו יש יותר סיכוי שהמסר ייקלט. כאשר אדם חושב שהוא בא לפיקניק קצר הוא אינו פותח את המזוודה ולא מסדר את חפציו בארון. רק כאשר הוא מודע לכך שביקור זה יארך זמן מרובה הוא מתאים את חייו אליו. מה חשב יהודי בשואה בזמן שהתחבא בבונקר מתחת לעליית הגג במשך שלוש שנים? וכי הוא ידע שמחר יהיה אחרת?

"מלמדך להועיל מדריכך בדרך תלך"

הנקודה העיקרית שברצוני לעורר היום היא שעל כל אחד מאיתנו להעמיק להתבונן בנפשו ולזהות אלו כוחות הוא חשף בעצמו במשך התקופה הזו. פגשנו בישיבה גילויים של עוצמות חדשות של דיבוק וקישור לתורה. שמעתי מהר"מים שחברים בישיבה מעידים על עצמם שנוצרה בקרבם שמחה וחדווה בלימוד, שדווקא בתקופה זו הם זוכים לעוצמת תפילה מיוחדת. הלוא הקב"ה אינו מגלגל דברים בעולם סתם כך. הרי ברור שמקורה של מגיפה זו אינו בפליטת מעבדה בוואן שבסין. העולם אינו מתנהל על ידי מאורעות מקריים, אלא קיימת השגחה על כל פרט, כל חיידק בעולם מושגח, בוודאי כאשר הדברים נוגעים לעם ישראל.

⁶ ישעיהו, פרק ו, פסוק יא. עיין רש"י, שם: "ידעתי כי לא ישיבו עד תבוא פורענות עליהם וילכו בגולה ושאו עריהם מאין יושב".

